

ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDE ARUZ VEZNİ VE UYAĞIN ZARF-FİİL EKLERİNE ETKİSİ

Erkan SALAN*

Özet

Eski Anadolu Türkçesi, yazılı kaynaklar bakımından Türkçenin en zengin tarihî dönemlerinden biridir. Bu dönemde manzum, mensur ve manzum-mensur karışık olmak üzere pek çok eser yazılmıştır. Bu değerli eserler, dönemin dili açısından oldukça önemlidir. Bunlar içerisinde manzum eserler dikkate değer bir konuma sahiptir.

Aruz vezni ve uyak, manzum eserlerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Bunlar, şairin ve şiirin değerini belirleyen önemli unsurlar olarak görülmüştür. Bu yüzden vezin ve uyak bakımından kusursuz şiirler, şairler için mükemmelliğin göstergelerinden biridir. Dolayısıyla dizeleri çeşitli vezin kalıplarına uydurma ve dizeler arasında uyak oluşturma arzusu ve çabası, Türkçenin ek kullanımını çeşitli yönlerden etkilemiştir. Zarf-fiil ekleri, bu etkilenmenin somut örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmada {-AldAn / -alidan}, {-erek}, {-ırak}, {-IncAk}, {-icegez}, {-incegez}, {-ıcağgaz}, {-mege}, {-i}, {-U}, {-UbAn}, {-UbAnI}, {-Up} gibi zarf-fiil eki biçimlerinin ve {-er} sıfat-fiil ekinin vezin ve uyağın etkisiyle ortaya çıkan farklı kullanımları, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış çeşitli eserlerden alınan örneklerle dikkatlere sunulmuştur. Bu tarz yapıların tespitinin ve değerlendirilmesinin Eski Anadolu Türkçesi araştırmalarına farklı bir bakış açısı getirebileceği ve katkı sağlayabileceği ifade edilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Eski Anadolu Türkçesi, Zarf-fiil ekleri, Aruz vezni, Uyak.*

THE EFFECT OF ARUZ METER AND RHYME ON GERUND SUFFIXES IN OLD ANATOLIAN TURKISH

Abstract

Old Anatolian Turkish is one of the richest historical periods of Turkish in terms of written sources. Numerous works were written in that period in the form of verse, prose and mixed verse and prose. These valuable works are quite important in terms of the language of the period. Works in the verse form occupy a noteworthy place among them.

Aruz meter (prosody) and rhyme are indispensable elements of works in the verse form. They were regarded as important elements that determined the value of the poet and the poem. Therefore, poems flawless in terms of meter and rhyme are among the concrete indicators of perfection for poets. Hence, efforts aimed at adjusting lines to various patterns of meter and forming rhymes between lines affected

*Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Aksaray.
e-posta: salanerkan@yahoo.com.

the use of suffixes in Turkish in different ways. Gerund suffixes can be regarded as concrete examples of this effect.

In this study, different uses of forms of gerund suffixes such as {-AldAn / -alidan}, {-erek}, {-ırak}, {-IncAk}, {-icegez}, {-incegez}, {-ıcağgaz}, {-mege}, {-i}, {-U}, {-UbAn}, {-UbAnı} and {-Up} and the participle {-er} that arose as a result of meter and rhyme were presented to the attention of readers through examples taken from various works written in the Old Anatolian Turkish period. It is believed that identification of such patterns and their evaluation will bring a new perspective and contribute to studies in the field of Old Anatolian Turkish.

Key Words: *Old Anatolian Turkish, Gerund suffixes, Aruz meter, Rhyme.*

1. GİRİŞ

“Eski Anadolu Türkçesi, Anadolu Selçuklu devletinin kuruluşundan ve Anadolu’nun Türkleşmesinden sonra, Oğuzca temelinde kurulup gelişen ve XIII. yüzyıldan XV. yüzyıl ortalarına (devrin uzantısı olarak XVI. yüzyıla) kadar süregelen yazı dilidir” (Korkmaz, 1995: 537). Bu dönemde çoğunluğu manzum olmak üzere pek çok Türkçe eser yazılmıştır. Manzum eserlerde aruz vezni ve uyak, şairlerce son derece önemli görülen şiirsel unsurlar olmuştur. Dizeleri çeşitli vezin kalıplarına uydurma ve dizeler arasında uyak oluşturma çabası, Türkçenin ek kullanımını farklı şekillerde etkilemiştir (Salan, 2016: 296-313). Bu etkiye maruz kalan ek türlerinden biri de zarf-fiil ekleridir. Zarf-fiil ekleri, aruz vezni ve uyağtan çeşitli şekillerde etkilenmeleri yönüyle çalışmaya konu olmuştur. Vezin ve uyağın bu ekler üzerindeki etkisini ele alan müstakil bir çalışma yapılmamış olması, konuya dikkat çekilmesini gerekli kılmıştır. Bu amaçla makalede, çeşitli zarf-fiil eklerinin aruz vezni ve uyağın etkisiyle ortaya çıkmış farklı kullanımları dönem eserlerinden alınan çeşitli örneklerle ortaya konacaktır.

2. İNCELEME

Taranan Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait manzum eserlerde zarf-fiil eklerinin aruz vezni ve uyağın etkisiyle farklı kullanımlarına rastlanmaktadır. Bunlar maddeler hâlinde şunlardır:

2.1. {-AldAn / -alidan}: Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait manzum ve mensur eserlerde {-All} eki, {-AlldAn / -AldAn} biçimindeki farklı şekillere göre daha sık kullanılan sınırlandırma işlevli zarf-fiil ekidir. Özellikle {-AlldAn / -AldAn} biçimlerinin daha çok manzum eserlerde kullanıldığı görülür. Manzum eserlerdeki bu tarz farklılaşmalarda veznin ve uyağın etkisi düşünülebilir. Kıvâmî'nin *Fetihnâme* adlı eserinden alınan aşağıdaki beytin her iki dizesinde aynı işlevde iki farklı yapı kullanılmıştır. Burada aynı beyitte aynı işlevdeki farklı hece sayılarına ve özelliklerine sahip eklerin tercihinde, veznin (mefâîlün / mefâîlün / feûlün) başlıca etken olması muhtemeldir:

Ur-aldan başına Hak, tãc-ı devlet

Sa'âdet tahtına bul-alı kurbet (Uygur, 2007: 584)

“Hak, onun başına devlet tacı koyduğundan ve saadet tahtına yaklaştığından beri ...”

Manzum-mensur karışık yazılmış olan *Fetihnâme*'de {-All} biçimi (Uygur, 2007: 544, 584, 590, 596, 598) {-aldan} biçimine göre daha sık kullanılmıştır. Ekin farklı değişkesi olan {-AlldAn} biçimi eserde kullanılmamıştır. Seyrek olan {-aldan} ekinin aşağıdaki örneği, ekin farklı değişkelerine ait tercihte uyak etkisinin olabileceğini düşündürülecek bir örnektir:

Meşeldür işbu söz dünyâ dur-aldan

Çaramanlı kamu 'an-ced ezelden (Uygur, 2007: 86)

"Şu söz dünya var olduğundan beri bilinir: Çaramanlılar ta atadan, ezelden beri ..."

Ferheng-nâme-i Sadî adlı eserden alınan ve aynı sayfada ardı ardına kullanılmış olan aşağıdaki beyitlerin ilkinde ekin {-alı} biçiminde kullanıldığı görülürken ikincisinde {-elden} biçiminin *berü* edatıyla birlikte aynı işlevde kullanıldığı görülmektedir. Aynı işlevdeki farklı hece sayılarına sahip olan bu yapılarının tercihindeki başlıca etkenin vezin ve uyak olması muhtemeldir. Bu yapılar eserde sadece aşağıdaki örneklerde geçer:

Baňa yâr sensüñ benüm diy-eli

Biliş kişilerden çeküben eli (Gülenç, 2010: 121)

"Tanıdık kişilerden el çekip 'Benimsin.' diyeli bana yâr sensin."

Baňa göster-elden berü ol cemâl

Çalan gördi kim kamu oldu hayâl (Gülenç, 2010: 121)

"Bana cemalini gösterdiğinden beri, her şey hayal oldu."

*Şehnâme Çevirisi'*nde ardı ardına kullanılmış olan aşağıdaki beyitlere ait dizeleri aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbına (Kültürel ve Beyreli, 1999-I: XXI) uydurma zorunluluğu, {-alı} ve {-alıdan} biçimindeki farklı ek yapılarının tercihini etkilemiş olmalıdır. Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait farklı manzum eserlerin taranmasıyla bu tarz kullanımların örneklerini artırmak mümkündür:

Gözümden ol-alı ol gün yüzüñ dūr

Göñülden gitdi rāhat dīdeden nūr (Kültürel ve Beyreli, 1999-I: 618)

"Gün yüzünü görmeyeli gönlümde rahat, gözümde nur kalmadı."

Irağ ol-alıdan sen cān katumdan

Kesildüm cümle iy cān rāhatumdan (Kültürel ve Beyreli, 1999-I: 618)

"Ey can, sen benden uzaklaşalı rahatım kalmadı."

2.2.{-Er}: Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait eserlerde {-(U)r} geniş zaman sıfat-fiil ekinin sık kullanıldığı görülür (Gülsevin, 2007: 124). Ancak ek, *Şehnâme Çevirisi* adlı eserden alınan aşağıdaki örnekte zarf-fiil eki işlevinde kullanılmıştır:

El ü ayağ-ıla başladı yüz-er

Ümīdin kişi cāndan kaçan üzer (Kültürel ve Beyreli, 1999-II: 907)

"Canından ümidini kesmeyerek yüzmeğe başladı."

Yukarıdaki beytin ilk dizesinde *başladı yüzmeğe* biçiminde kullanılması gereken yapı, *üzer* sözcüğü ile uyak oluşturmak ve dizeyi *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla oluşturulmuş (Kültürel ve Beyreli, 1999-I: XXI) eserin veznine uydurmak için *başladı yüzmeğe* biçiminde kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde *-a başla-*, *-up başla-*, *-maga başla-* gibi çeşitli şekillerde birleşik fiil oluşturan yapıların *-er başla-* biçiminde sıfat-fiil ekiyle oluşmuş örneğine rastlanmamıştır. Bu yüzden kullanılan yapı, tamamen eserin şairine özgüdür ve dil dışı (vezin ve uyak) bir gerekçeyle tercih edilmiştir.

2.3. {-Erek}: Ahmedî'ye ait *Cemşid ü Hurşid* adlı eserden alınan aşağıdaki beytin ikinci dizesinde *eyleyü* ve *yilerek* sözcüklerinde geçen zarf-fiil eklerinin birbiriyle paralel kullanılması gerekirdi. Çünkü *Hamāyil eyleyü* yapısı ile *hindü yilerek* yapısı durum bildiren iki eş değer yapıdır. Dolayısıyla fiilimsi eklerinin her iki yapıda da aynı olması

gerekir. Ancak ikinci dizede *yilü* biçiminde kullanılması gereken fiilimsi yapısı, uyak ve vezinden dolayı *yilerek* biçiminde kullanılmıştır. Yani verilen beyitte {-erek} ekinin tercihindeki başlıca etken vezin ve uyaktır:

Niçe ki olur-ıdı şubh-ı mübârek

Hamâyil eyleyü hindü yil-erek (Akalin 1975: 267)

“Kılıç kayışı bağlayarak ve Hintli koşturarak mübarek sabah olurdu. (?)”

{-erek} ekinin -verilen örnek dışında- Ahmedî'ye ait *Divân* (Akdoğan, e-kitap), *İskendernâme* (Akdoğan, e-kitap), *Cemşîd ü Hurşîd* (Akalin, 1975) ve *Tervîhü'l-Ervâh* (Özer, 1995) adlı eserlerde kullanılmamış olması, yukarıda ifade edilen düşünceyi desteklemektedir. *Cemşîd ü Hurşîd*'in çeşitli yerlerinde {-(y)U} zarf fiil ekinin tercih edilen bir ek olduğu görülmektedir (Akalin, 1975: 95, 107, 130, 187, 198 ...). Ancak uyak ve veznin zorlayıcı etkisi karşısında, şairlerin farklı ek tercihleri ön plana çıkabilmektedir. {-erek}, bu tercihin sonucu olarak esere yansımış bir ektir. Sadece *Cemşîd ü Hurşîd*'de tek örneğinin bulunması (Akalin, 2001: 347), bu durumun somut göstergesidir.

2.4. {-İrak}: Eski Anadolu Türkçesinde işlek olmayan {-ArAk} zarf-fiil ekinin {-UrAk} ve {-IrAk} biçimleriyle de karşılaşılmaktadır. {-IrAk}, diğer biçimlere oranla standart dışı ağız özelliğinin bir yansıması olarak çok nadir kullanılmıştır (Onay, 1946: 49; İlhan, 2009: 153; Sarı, 2016: 208). Bedr-i Dilşad'ın *Murâd-nâme* adlı eserinde geçen aşağıdaki beytin ilk dizesinde {-İrak} biçimine yer verilmiştir:

Dimiş anuñ için ki tâ var-ıraq

Bu döstlük riyâdan olıncaq ıraq (Ceyhan, 1997-II: 915)

“... demiş onun için ki bu dostluk gidip riyadan uzaklaşınca ...”

Verilen beytin geçtiği eserde {-ArAk} ve {-UrAk} zarf-fiil eki biçimleri kullanılmazken {-İrak} biçimi sadece bu beyitte geçmektedir. Yukarıdaki beytin ilk dizesinde {-ArAk} veya {-UrAk} biçiminde kullanılması gereken zarf-fiil ekinin *ıraq* sözcüğü ile uyak oluşturmak amacıyla {-İrak} biçiminde kullanılmış olması kuvvetle muhtemeldir. Dönem Türkçesine ait çeşitli eserlerde *var-* fiili ile genellikle {-ıraq} zarf-fiil ekinin tercih edilmiş olması (Timutaş, 1963: 122, 124, 142; Kavruk vd., 2004: 216; Kültürel ve Beyreli, 1999-I: 82, 137, 160, 240, 419), ifade edilen düşünceyi destekler mahiyettedir.

2.5. {-Inca}: Eski Anadolu Türkçesinde “-incaya kadar” anlamında genellikle sınırlandırma bildiren bu ekin (Gülsevin, 2007: 126) olumsuz tabanlarla birlikte kullanıldığında çoğunlukla şart bildirdiği görülmektedir. Ancak nadiren {-IcAk} ekiyle aynı işlevde olmak üzere zaman bildirdiği örneklere de rastlanmaktadır. Hatiboğlu'nun *Bahrü'l-Hakâyık* adlı eserinden alınan aşağıdaki beyitler ardı ardına kullanılmıştır:

Taşavvur eyledüm bunı tıy-ınca

Ki kıllar yügrüşür şāhi şuyınca (Türk, 2009: 161)

“Bunu duyunca kılların şahından yana koşuşacağını anladım.”

N'ola ben dahı şāhi gözley-icek

Anuñ gitdügi yolu izley-icek (Türk, 2009: 161)

“Ben de şahı gözleyip onun gittiği yolu izlesem ne olur.”

Verilen birinci beyitte hem ikinci dizedeki *şuyınca* sözcüğü ile ses uyumu oluşturmak hem de dizeyi aruzun *mefâilün mefâilün feûlün* kalıbına (Türk, 2009: 13) uydurabilmek için ilk dizede *tıy-* fiili ile {-ıca} zarf-fiil eki yerine {-inca} zarf-fiil eki tercih

edilmiştir. Nitekim ikinci beyitte {-ince} eki vezne daha uygun olmasına rağmen şair {-icek} ekini tercih etmiştir. Çünkü ikinci beyitte ilk beyitteki *şuyınca* sözcüğü ile uyak oluşturmak gibi zarf-fiil ekinin biçimini belirleyici herhangi bir unsur yoktur. Ayrıca {-IcAk}, Eski Anadolu Türkçesinin zaman bildiren standart ve işlek zarf-fiil ekidir. Bu bakımdan ilk beyitteki {-ınca} zarf-fiil ekinin tercihinde vezin ve uyak etkilidir.

2.6. {-Incak}: Eski Anadolu Türkçesi döneminde zaman bildiren en işlek zarf-fiil eki {-IcAk} ekidir (Gülsevin, 2007: 125). Bu ekin yanı sıra bir kısım zarf-fiil eki biçimlerinin özellikle manzum eserlerde aynı işlevde ve oldukça seyrek kullanıldığı görülür. Bunlardan biri de {-IcAk} ekinin /n/ ünsüzü ile genişlemiş biçimi olarak düşünülebilecek {-IncAk}'tır (Özkan, 1996: 175; Yüce, 1999: 60; Bayraktar, 2004: 188)¹. Bu ekin {-IncA} ekinden gelişen bir biçim olabileceği de düşünülebilir. Ancak Eski Anadolu Türkçesinde {-IncA}'nın -olumsuzluk eki almamış yapılarda- genellikle sınırlandırma bildiren bir ek olması, meydana gelen genişlemiş yapının da aynı sıklıkta sınırlandırma bildirebilen bir ek olarak kullanılmasını gerekli kılar. Fakat {-IncAk} ekinin sınırlandırma bildirdiği örnekler genellikle rastlanmaz. Şeyhoğlu Mustafa'nın *Hurşîd-nâme* adlı eserinde {-IcAk} zarf-fiil ekinin oldukça sık kullanılmasına karşılık {-IncAk} zarf-fiil eki, sadece aşağıdaki beyitlerde kullanılmıştır:

Yüce yirde idi şehre yakıncağ

*Şar açından görünirdi bak-**incak*** (Ayan, 1979: 150)

“Şehre yakın yüksek bir yerdeydi, şehirden bakınca görünürdü.”

Birer tîğ elde dutmuşlar yalıncağ

*Ki örsi bal bigi böle çal-**incak*** (Ayan, 1979: 162)

“Ellerinde birer kılıç tutmuşlar ki örsü bal gibi bölüp çarpacak gibi. (?)”

*Cefalar görür anı görme-y-**incek***

*Yüregın sorar anı sorma-y-**incak*** (Ayan, 1979: 348)

“Onu görmezse cefa çeker, onu sormazsa iç çeker (duygulanır, üzülür).”

*Garaz bu kim tüt-**incek** ol legenden*

Başa çıka dimâğ içine cândan (Ayan, 1979: 269)

“Garaz bu ki o leğenden tütünce candan başa, dimağa çıksın.”

Verilen bu beyitlerde {-IncAk} ekinin tercihini etkileyen unsurların ilk bakışta vezin ve uyak olabileceği sezilmektedir. Burada dizeleri eserin yazıldığı aruzun *mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün* kalıbına (Ayan, 1979: 31) uydurmak ve dize sonlarında ses uyumu oluşturmak, {-IcAk} zarf-fiil ekinin yerine {-IncAk} biçiminin tercihinde başlıca etken olarak düşünülebilir. Özellikle eserin farklı yerlerinde {-IncAk} ekine ihtiyaç duyulmasına rağmen {-IcAk} ekinin rahatlıkla tercih edildiği görülmektedir. Çünkü aşağıdaki beyitlerde {-IcAk} ekinin yerine {-IncAk} ekinin tercih edilmesi vezin açısından daha doğrudur. Ancak şair, -aşağıda verilen beyitlerde de görüldüğü gibi- pek çok beyitte tercihini {-IcAk} ekinden yana kullanmıştır. Bu da şairin kendisinin veya hitap ettiği kesimin {-IncAk} ekine yabancı olduğu görüşünü öne sürmemize imkân vermektedir. {-IncAk} ekinin -şairin de içinde bulunduğu- küçük bir çevreye ait ağız özelliğinin vezin ve uyaktan dolayı bilinçli olarak esere yansıtılmış biçimi olması da ihtimal dâhilindedir. Nitekim bugün Türkiye Türkçesi ağızlarında bu ekin kullanıldığı görülür (Karahan, 2011: 346, 352; Uysal, 2011: 142; Doğan, 2015: 664):

¹ Ekin yapısı hakkında farklı görüşler için bk.: (Hünerli, 2012: 267)

Ki gündüz götrilüp gice ol-ıcağ

Cihân içi karañulıq ıol-ıcağ (Ayan, 1979: 269)

“Gündüz gidip gece olunca, cihan karanlık dolunca ...”

Ayak durmaz kamu baş olma-y-ıcağ

Kıvanmaz kıvlu şâ-bâş olma-y-ıcağ (Ayan, 1979: 342)

“Baş olmayınca ayak durmaz, takdir etme olmayınca devletli sevinmez.”

Yigitlik ü süci vü 'ışk ol-ıcağ

Üç esrüklik bir arayı al-ıcağ (Ayan, 1979: 408)

“Yiğitlik, şarap ve aşk olunca, üç sarhoşluk bir araya gelince ...”

2.7. {-incegez}: Eski Anadolu Türkçesi döneminde zaman bildiren ve işlek olmayan zarf-fiil eklerinden biri {-IcAgAz} ekidir. Bu ekin /n/ ünsüzü ile genişlemiş biçimi olan {-IncAgAz} yapısına *Kemal Ümmî Divânı*'nda tek örnekte rastlanmıştır (Akkuş, 2007: 49):

Ecel ir-incegez çıkar nâgâh

Gişinüñ işi gendü erkinden (Akkuş, 2007: 264)

“Kişinin işi, ecel gelince birden kendinden uzaklaşır gider.”

Eserde işlek olan {-IcAk} ekinin yanı sıra çok daha seyrek olan {-IcAgAz} ve {-IncAk} biçimlerinin kullanılmasına karşılık {-incegez} biçiminin sadece bir örnekte kullanıldığı görülür. Bu örneğin geçtiği dizeyi aruzun *fâ'ilâtün / mefâ'ilün / feilün* kalıbına (Akkuş, 2007: 264) uydurabilmek için şairin {-incegez} biçimini tercih ettiği ifade edilebilir. {-incegez} biçiminin vezinden dolayı esere yansımış Oğuz lehçesinin standart dışı ağzına ait özellik olduğu düşünülebilir. Çünkü bu yapı dönem Türkçesine ait eserlerde çok nadirdir. Ayrıca oluşum yönünden yukarıdaki bölümde geçen {-IncAk} biçimiyle eş değer olması ve {-IncAk} biçiminin bu eserde de kullanılmış olması, {-incegez} biçiminin ağız özelliği olarak esere yansıdığı düşüncesini destekler. Nitekim {-incegez}'in günümüz Türkiye Türkçesi ağızlarında *-ıncağız / -inceğiz* biçiminde temsil edildiği görülmektedir (Karahan, 2011: 352).

2.8. {-icegez}: Ardı ardına gelen beyitlerde aynı işlevde hece sayıları farklı ek biçimlerinin kullanılması tesadüfi değildir. Hem beyitlerin alındığı eserde hem de dönemin diğer eserlerinde {-IcAk} zarf-fiil eki sık kullanılmaktayken {-IcAgAz} zarf-fiil ekinin oldukça seyrek kullanılması da bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Bu bakımdan aynı sayfada ardı ardına kullanılmış olan aşağıdaki beyitlerin ikincisinde zarf-fiil ekinin {-icegez} biçiminde kullanılmasındaki temel gerekçenin vezin olduğunu düşünebiliriz. İkinci beytin ilk dizesini aruzun *fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün* kalıbına (Yüksel vd., 1996: 6) uydurabilmek için şairin {-icegez} zarf-fiil ekini {-icek} zarf-fiil ekinin yerine kullanmış olması muhtemeldir:

cum'a vakti ol-ıcağ bunlar vara

hağ cemâlin sermedi anda göre (Yüksel vd., 1996: 212)

“Bunlar, cuma vakti olunca varıp Hak cemalini daima orada görsünler.”

hağ cemâlin gör-icegez nideler

cümle ni'met zevkını unıdalar (Yüksel vd., 1996: 212)

“Hak cemalini görünce hepsi nimet zevkini unutsunlar.”

Tursun Fakîh'in *Gazavât- Bağr-ı 'Ummân ve Şanduk* adlı eserinden alınan aşağıdaki beytin her iki dizesinde {-icek} ve {-icegez} biçiminde aynı işleve ve farklı hece sayılarına sahip iki zarf-fiil eki kullanılmıştır:

Bu la'ınleri gör-icek inlerüz

Yine anlar gid-icegez gülerüz (Gümüşkılıç, 2007: 30)

“Bu lanetlenmişleri görünce inleriz, onlar gidince güleriz.”

Beytin geçtiği bu eserde {-IcAk} zarf-fiil eki oldukça sık kullanılırken {-IcAgAz} eki nadiren kullanılmıştır. Bu durum, ekin kullanım sıklığı açısından Eski Anadolu Türkçesindeki genel manzarayı yansıtmaktadır. Verilen beytin ikinci dizesinde zarf-fiil ekinin {-icek} yerine {-icegez} biçiminde tercih edilmiş olmasındaki temel etkenin vezin (fâilâtün fâilâtün fâilün) olması muhtemel görünmektedir. Çünkü şair vezin bakımından bir zorunluluk hissetmediği durumlarda {-IcAk} zarf-fiil ekinin aynı beytin her iki dizesinde rahatlıkla kullanılabilmektedir (Gümüşkılıç, 2007: 30, 90, 171, 264). Bu durum, farklı hece sayılarına sahip ek varyantlarının aynı beyitte bile tercih edilmesinin dönem Türkçesi açısından tesadüfi olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla beyitte geçen {-icegez} zarf-fiil eki, Oğuz lehçesinin standart dışı bir ağzına ait özelliğin vezinden dolayı esere yansıtılmış biçimi olarak değerlendirilebilir.

2.9. {-Icağgaz}: Eski Anadolu Türkçesi döneminde oldukça sık kullanılan {-IcAk} zarf-fiil ekinin genişlemiş değişkesi olan {-IcAgAz} biçimine çok seyrek rastlanır. Tutmacı'nın *Gül ü Hüsvrev* adlı eserinden alınan aşağıdaki beytin ikinci dizesinde, zaman bildiren {-ıcağaz} zarf-fiil ekinin {-ıcağgaz} biçiminde kullanıldığı görülür:

Şuşuzlıktan niçün çeke melâli

Bul-ıcağgaz kişi āb-ı zülâli (Solmaz, 2007: 158)

“Kişi güzel suyu bulunca niçin susuzluktan sıkıntı çeksin.”

Verilen beyitte, dizeyi eserin yazıldığı aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbına (Solmaz, 2007: 9) uydurabilmek için şairin {-ıcağaz} zarf-fiil ekinin {-ıcağgaz} biçiminde kullanmış olması muhtemeldir. Çünkü {-ıcağgaz} biçimi, -yukarıdaki örnek dışında- ne adı geçen eserde ne de dönemin diğer eserlerinde kullanılmıştır. Dolayısıyla dönem Türkçesinin dil özelliği olarak ortaya çıkmış bir biçim değildir. Ayrıca örneğin alındığı eserde {-ıcağgaz} yerine {-IcAgAz} biçiminin tercih edildiği görülmektedir (Solmaz, 2007: 115, 128, 132, 145, 151, 174, 200, 213, 222, 224...).

2.10. {-Mege}: Dönem eserlerinde genellikle amaç bildiren bu zarf-fiil eki, Şeyhî'nin *Harnâme*'sinden alınan aşağıdaki beyitte farklı bir özelliğe sahiptir:

İşk ile degdi girdi işlemege

Gâh ayaklayu gâh dişle-mege (Timurtaş, 1971: 36)

“Aşk ile vardı, tarlayı gâh ayağı ile çiğneyip ezerek gâh dişleyerek işlemeye girdi.”

gâh ... gâh ... bağlacıyla bağlanan unsurların yapı bakımından eş değer olması gerekir. Dolayısıyla *dişlemege* sözcüğünün *dişleyü* biçiminde kullanılması gerekirdi. Ancak şair hem dizeyi vezne uydurmak hem de dizeler arasında uyak oluşturmak için *dişleyü* sözcüğünü *dişlemege* biçiminde kullanarak {-(y)ü} zarf-fiil eki yerine {-mege} zarf-fiil ekinin tercih etmiştir. *dişlemege* sözcüğünün beyitte “dişleyip, dişleyerek” anlamında kullanılması gerekir. Ancak {-mege} zarf-fiil ekinin Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde durum bildirdiği kullanımlara rastlanmaz. Dolayısıyla ek, vezin ve uyaktan dolayı farklı bir işlev kazanmıştır.

2.11. {-UbAn}: {-Up} zarf-fiil ekinin genişlemiş biçimi olan bu ek, {-Up} biçimine göre oldukça seyrek tercih edilmesine karşılık manzum ve mensur pek çok eserde kullanılmış

olan zarf-fiil ekidir. {-uban}, Süle Fakih'in *Yusuf ve Zeliha* adlı eserinden alınan aşağıdaki beyitlerde vezinden dolayı kullanılmış olmalıdır:

Ağlay-u ağlay-uban āh ider

Yūsuf göge bakar bir kez in Allāh ider (Köktekin, 1994: 92)

"Yusuf ağlaya ağlaya ah eder, göğe bir kez bakar 'Allah!' der."

Bir zamān baş aşığa eylediler

*Utan-ı kızar-uban söylediler*²(Köktekin, 1994: 466)

"Bir süre başlarını öne eğdiler, utanıp kızarak söylediler."

{-UbAn} zarf-fiil ekinin yinelemeli kullanımına taranan dönem eserlerinde rastlanmamıştır. Yukarıdaki beyitte geçen *Ağlayu ağlayuban* ve *utanı kızaruban* yapılarının *ağlayu ağlayu* ve *utanu kızaru* biçimlerinde kullanılması, dönem Türkçesinin özelliklerine daha uygundur. Ancak şair dizeleri, eserin yazıldığı aruzun *fâilâtün / fâilâtün / fâilün* kalıbına (Köktekin, 1994: 4) uydurma çabasından dolayı *ağlayu ağlayu* ve *utanu kızaru* ikileme yapılarının ikinci sözcüklerinde {-u} zarf-fiil ekinin yerine {-uban} ekini kullanmıştır. Eserin farklı yerlerinde geçen beyitlerde yapıların *ağlayu ağlayu* ve *utanu kızaru* biçiminde kullanılması ifade edilen düşüncüyü desteklemektedir:

Ağlay-u ağlay-u tonın yurıdı

Cānum oğul kandasın gel diridi (Köktekin, 1994: 455)

"Ağlaya ağlaya elbisesini yıkardı, 'Canım oğul, nedesin, gel.' derdi."

Çün Ya'kūb Yūsuf ile bir gıtdiler

Ağlay-u ağlay-u yaşlar dökdiler (Köktekin, 1994: 474)

"Yakup ile Yusuf birlikte gittiler, ağlaya ağlaya yaşlar döktüler."

Utan-u kızar-u ol dem söyledi

Yūsufa çok tapu ikram eyledi (Köktekin, 1994: 290)

"Utanıp kızarak o an söyledi, Yusuf'a çok saygı gösterip ikram eyledi."

Şermsār olup 'azīm utandılar

Utan-u kızar-u hem söylediler (Köktekin, 1994: 466)

"Çok utandılar ve utanıp kızarak söylediler."

Bugün Türkiye Türkçesi yazı dilinde ve ağızlarında da ikilemeye ait her iki sözcüğün aynı zarf-fiil ekinin tekrarıyla meydana getirilmesi sonucu oluşmuş örnekler tercih edilmektedir (Karahan, 2014: 75-84). Başka bir ifadeyle ikilemelerdeki sözcüklerin farklı zarf-fiil ekleri kullanılarak oluşturulduğu örnekler, ne Eski Anadolu Türkçesi döneminde ne de günümüz Türkiye Türkçesinde dil özelliği olarak kullanılmamıştır.

Kivâmî'nin *Fetihnâme* adlı eserinden alınan aşağıdaki beyitlere ait dizelerde {-up} ve {-UbAn} biçiminde hece sayıları bakımından birbirinden farklı ancak işlevleri aynı olan zarf-fiil ekleri tercih edilmiştir:

Ol-uban dehr elinden gonca dil-teng

Bulaş-up kana ider hār-ile ceng (Uygur, 2007: 98)

"Gonca, bu feleğin elinden sıkılmış ve kana bulaşmış bir hâlde dikenle cenk eder."

Kes-üben başların a'dā-yı dînüñ

² Eserde bu beyitten hemen önce gelen beyitte yapının *utanu kızaru* biçiminde kullanıldığı görülür: *Şermsār olup 'azīm utandılar / Utan-u kızar-u hem söylediler* (Köktekin, 1994: 466).

Ur-up gerdenlerini müşrikînüñ (Uygur, 2007: 144)

“Din düşmanlarının başlarını kesip, müşriklerin boyunlarını vurarak ...”

Çalışmışlar gir-üben dîn yolında

Kuşan-up her biri tîğını bilinde (Uygur, 2007: 300)

“Her biri kılıçlarını kuşanıp din yoluna girerek çalışmışlar.”

Yukarıda verilen beyitlere ait dizelerde {-up} ve {-UbAn} biçiminde aynı işleve sahip iki farklı zarf-fiil eki biçiminin tercih edilmesinde dizeleri aruzun *mefâîlün / mefâîlün / feûlün* kalıbına uydurma çabasının etkili olduğunu düşünebiliriz. Bir beytin her iki dizesinde aynı ekin hece sayıları bakımından farklı değişiklerinin tercih edilmesinde, manzum eserler için oldukça önemsenen uyak ve vezin gibi şiirsel unsurların etkisi göz ardı edilemez. Uyak ve veznin Türkçe yapıların kullanımındaki etkisi, eserler bazında değerlendirilerek ortaya konmalıdır. *Fetihnâme* bu bakımdan dikkate değer eserlerden biridir. Manzum-mensur karışık yazılmış olan eserde, {-Up} zarf-fiil eki hem manzum hem de mensur kısımlarda oldukça sık kullanılmışken {-UbAn} ekinin sadece manzum kısımlarda kullanılmış olması ifade edilen düşünce açısından anlamlıdır. Eserin şairi, dizeleri vezne uydurmak için {-UbAn} ekine ihtiyaç duymadığı durumlarda bir beytin her iki dizesinde de {-Up} zarf-fiil ekini kullanabilmektedir:

Gemiler gönder-üp deryâ yüzinden

Yürüy-üp gendüzi şahrâ yüzinden (Uygur, 2007: 296)

“Denizden gemiler gönderip, kendisi karadan yürüyüp ...”

Cem Sultan’ın *Türkçe Divanı*’ndan alınan aşağıdaki beyitlerde, aynı yapılarla aynı sayfada ardı ardına kullanılmış olan {-Up} ve {-UbAn} şeklinde iki farklı ek biçiminin tercihini belirleyen başlıca unsur vezindir. Şair, bu beyitlerde dizeleri aruzun *mef’ûlü mefâ’îlün fa’ûlün* (Ersoylu, 1989: 40) kalıbına uydurmak için farklı hece sayılarına sahip olan {-Up} ve {-UbAn} biçiminde aynı işlevli iki farklı zarf-fiil eki yapısını kullanmıştır:

Dil olmuş-ıdı ğamuñla giryân

Yüzüñi gör-üben oldı hayrân (Ersoylu, 1989: 41)

“Kederinle ağlayan gönül, yüzünü görüp hayran oldu.”

Cân zülfüñi gör-üp oldı pür-tâb

Dil yüzüñi gör-üp oldı nâlân (Ersoylu, 1989: 41)

“Can zülfünü görüp canlandı, gönül yüzünü görüp inledi.”

Manzum-mensur karışık olarak yazılmış *Dânişmend-nâme* adlı eserden alınan aşağıdaki beytin her iki dizesinde benzer yapılarla aynı işlevdeki farklı zarf-fiil eki biçimleri kullanılmıştır:

Okey-up diñleyene rahmet irsin

Yaz-uban yazdurana rahmet irsin (Demir, 2004: 200)

“Okuyup dinleyene ve yazıp yazdırana rahmet ulaşsın.”

Verilen bu beyitte zarf-fiil eklerinin farklılaşmasındaki temel gerekçenin vezin olduğu ifade edilebilir. Eserin yazarı manzum ve mensur kısımlarda {-Up} zarf-fiil ekini oldukça sık kullanırken {-UbAn} ekini sadece manzum kısımlarda dil dışı (vezin ve uyak) unsurların zorunlu etkisine bağlı olarak tercih etmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Eserin manzum kısımlarında zorunluluk hissedilmediği sürece aynı beytin her iki dizesinde {-Up} zarf-fiil ekinin rahatlıkla kullanılabilirdiği görülmektedir (Demir, 2004: 77,

121, 142, 219, 246, 250, 254, 257, 280). Ancak veznin etkisiyle -yukarıdaki beyitte de görüldüğü gibi- aynı beytin dizelerinde zarf-fiil ekleri farklılaşabilmektedir.

2.12. {-UbAnI}: Eski Anadolu Türkçesi döneminde oldukça seyrek kullanılmıştır. Bu seyrek kullanımların büyük bir kısmı manzum eserlerdedir. Taranan mensur eserler³ içerisinde sadece Erzurumlu Darir'in *Yüz Hadis Yüz Hikâye* adlı eserinde tek örnekte kullanılmış olan bu eke, manzum-mensur karışık eserler⁴ içerisinde sadece dört eserde rastlanmıştır. *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin hem manzum hem de mensur kısmında {-Up} ve {-UbAn} biçimlerine göre çok seyrek kullanılırken (Ergin, 1997: 468; Daşdemir, 2000: 140-141) Firdevsî-i Rûmî'ye ait olan manzum-mensur karışık yazılmış *Şatranç-nâme-i Kebîr* (Çatıkkaş, 2015) ve *Süleymannâme-i Kebîr* (Çatıkkaş, 2009) adlı eserlerde sadece birer örneğine yer verilmiştir. Yine manzum-mensur karışık yazılmış *Danışmend-nâme*'nin sadece manzum kısımlarında üç örnekte kullanılmıştır (Demir, 2004: 375). Mensur eserlerde genellikle yer verilmeyen ekin özellikle manzum eserlerde oldukça seyrek tercih edilmesi, dikkatlerden kaçmaması gereken bir durumdur.

Erzurumlu Darir'in *Yüz Hadis Yüz Hikâye* adlı mensur eserinin farklı kütüphanelerde çeşitli yazma nüshaları vardır (Sarı, 2016: 22-24). Eserin Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi M. Con. A-262 numarada yer alan ve tespit edilmiş en eski tarihli (M 1442) nüshasında {-Up} zarf-fiil eki oldukça sık kullanılmışken {-ubanı} biçimine tek örnekte yer verilmiştir (Sarı, 2016: 209):

Atam kaçıy-ubanı gelmiş ... (Sarı, 2016: 209) "Babam sinirlenip gelmiş ..."

Yüz Hadis Yüz Hikâye'nin Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi M. Con. A-262 numarada yer alan nüshasında geçen *kaçıyubanı* "sinirlenip, sinirlenerek" ifadesi, diğer nüshalarında yani Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Bölümünün 578/1 numaralı nüshasında *kaçıyuban* (Erkan, 1979: 91); Süleymaniye Kütüphanesi Pertevniyal Bölümündeki ve Millet Kütüphanesi Ali Emirî Bölümündeki nüshasında *kaçıyup* biçiminde kullanılmıştır (Erkan, 1979: 92). Esere ait nüshaların hiçbiri müellif nüshası değildir. Üç nüshada {-up / -uban} biçiminde geçen ek, sadece tek bir nüshada {-ubanı} biçiminde kullanılmıştır. Dolayısıyla {-ubanı} biçimi, müellif veya müstensihe ait standart dışı ağız özelliğinin esere yansımış biçimi olarak değerlendirilebilir. {-UbAnI} biçiminin *Yüz Hadis Yüz Hikâye*'nin en eski tarihli nüshasında geçmesi ve yazarın *Kıssa-i Yûsuf* adlı eserinde nadiren kullanılmış olması (Karahan, 1994: 107), ekin müellife ait ağız özelliği olabileceğini düşündürmektedir. Bu ağzın Oğuz lehçesinin sınırlı çevrede kullanılan standart dışı bir ağzı olması muhtemeldir.

Firdevsî-i Rûmî tarafından 15. yüzyılın sonlarında ve 16. yüzyılın başlarında pek çok eser kaleme alınmıştır (Çatıkkaş, 2015: 19-23). Genel olarak Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren bu eserlerin bir kısmının bilimsel neşri yapılmıştır (Büyükkarcı, 1995; Tanyıldız, 2005; Çatıkkaş, 2009; Özyaşamış Şakar, 2009; Araç, 2010; Jafarova, 2010;

³ Taranan mensur eserler şunlardır: (Korkmaz, 1973; Tekin, 1974; Topaloğlu, 1976; Erkan, 1979; Akalın, 1987; Naskali Gürsoy, 1987; Akalın, 1988; Akalın, 1990; Önler, 1990; Çağırın, 1992; Uzel, 1992; Yelten, 1993; Cemiloğlu, 1994; Akkuş, 1995; Bilgin, 1996; Develi, 1998; Argunşah, 1999; Uzel, 1999; Kartalcık, 2000; Özçelik, 2001; Çetin, 2002; Yavuzarslan, 2002; Okutan vd., 2003; Tabaklar, 2003; Üstünova, 2003; Bayat ve Okumuş, 2004; Okutan vd., 2004; Bayat, 2005; Yavuz, 2006; Canpolat ve Önler, 2007; Efendioğlu, 2007; Tören, 2007; Bayraktar, 2008; İlhan, 2009; Özkan, 2009; Yaylagül, 2010; Kültürel ve Koç, 2012; Doğuer, 2013; Karasoy, 2013; Yavuz, 2013; Yılmaz vd., 2013; Küçük, 2014; Küçük, 2014a; Özek, 2015; Taş, 2015; Doğan, 2016; Duran, 2016; Sarı, 2016)

⁴ Taranan manzum-mensur karışık yazılmış eserler şunlardır: (Tulum, 1977; Erkan, 1986; Güzel, 1989; İnalçık ve Oğuz, 1989; Yavuz, 1991; Özkan, 1993; Büyükkarcı, 1995; Altun, 1996; Bağdemir, 1997; Tekin, 1998; Yelten, 1998; Ergüzel, 1999; Kavruk vd., 2000; Tulum, 2001; Demir, 2004; Kavruk vd., 2004; Tanyıldız, 2005; Uygur, 2007; Ergin, 2008; Çatıkkaş, 2009; Özyaşamış Şakar, 2009; Araç, 2010; Jafarova, 2010; Biçer, 2011; Direkçi, 2011; Doğan, 2011; Birinci, 2012; Şimşek, 2013; Unat ve Köymen, 2014; Yavuz ve Saraç, 2014; Büke, 2015; Çatıkkaş, 2015)

Biçer, 2011; Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011; Şimşek, 2013; Büke, 2015; Çatıkkaş, 2015). Bilimsel neşri yapılan ve tarafımızdan taranan bazı eserlerde {-UbAn} ve {-UbAnI} şeklindeki zarf-fiil eki biçimlerinin kullanımı dikkat çekicidir. Firdevsî-i Rûmî'nin manzum *Kutb-nâme* (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011) adlı eserinde {-Up} zarf-fiil eki oldukça sık kullanılırken {-UbAn} biçimi bu eke göre daha seyrek kullanılmıştır. Ancak {-UbAnI} biçimine sadece aşağıdaki örnekte yer verildiği görülür:

Hâzır olsun Kös Ovada duruşam

Türke kılıç çal-ubani uruşam (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: 88)

"Hazır olsun, Kosova'da toplanalım, Türk'e kılıç vurup savaşalım."

Kutb-nâme'de {-Up} ve {-UbAn} biçimlerinin sık kullanılmasına karşılık {-UbAnI} biçiminin sadece verilen beyitte tanıklanması, dönemin standart dışı ağız özelliğini yansıtan ekin vezin dolayısıyla tercih edildiğinin düşünülmesine imkân vermektedir. Firdevsî-i Rûmî; *Da'vet-nâme* (Büyükkarcı, 1995), *Silahşornâme* (Biçer, 2011), *Terceme-i Câme-şûy-nâme* (Özyaşamış Şakar, 2009), *Hakâyık-nâme* (Araç, 2010) ve *Münâzara-i Seyf ü Kalem* (Tanyıldız, 2005) adlı eserlerinde kullanmadığı {-UbAnI} zarf-fiil ekine, manzum-mensur karışık yazılmış *Süleyman-nâme*'nin 72. cildinde tek örnekte yer vermiştir (Çatıkkaş, 2009: 110):

Men kimem ki söz dimekde lâf uram

Kendüzüm gör-übeni gögsüm gerem (Çatıkkaş, 2009: 190)

"Ben kimim ki söz söyleyeyim, kendimi görüp göğsümü gereyim!"

{-UbAnI} zarf-fiil ekinin manzum-mensur karışık yazılmış *Süleyman-nâme*'nin 72. cildinde tek örnekte kullanılması, ekin vezin dolayısıyla tercih edildiğini düşündürmektedir. Gerek adı geçen eserde gerekse yazarın diğer eserlerinde {-Up} ve {-UbAn} biçimlerinin sık kullanılması, ifade edilen düşünceyi desteklemektedir. Bununla birlikte *Süleyman-nâme*'nin bazı ciltlerinde {-UbAnI} biçiminin kullanılmamış olması (Jafarova, 2010; Şimşek, 2013; Büke, 2015) öne sürülen görüş açısından anlamlıdır.

Firdevsî-i Rûmî tarafından manzum-mensur karışık yazılmış *Şatranç-nâme-i Kebîr* (Çatıkkaş, 2015) adlı eserde {-Up} eki hem manzum hem de mensur kısımda oldukça sık kullanılmıştır. Buna karşılık {-UbAn} sadece manzum kısımda yedi yerde geçerken {-UbAnI} biçimi mensur kısımda tek bir örnekte kullanılmıştır (Çatıkkaş, 2015: 258). Bu örnek, yazarın diğer eserleri de göz önüne alındığında sınırlı çevreye ait ağız özelliğinin esere yansımış biçimi olarak değerlendirilebilir.

Dânişmend-nâme'nin hem manzum hem de mensur kısmında {-Up} zarf-fiil eki oldukça sık kullanılmıştır. Buna karşılık sadece manzum kısımda {-UbAn} eki {-Up} ekine göre seyrek kullanılırken üç örnekte {-UbAnI} eki tercih edilmiştir:

Diyeler rahmet bunı söyleyene

Cem' id-übeni kitâb eyleyene (Demir, 2004: 59)

"Bunu söyleyeni ve söylediklerini toplayıp kitap hâline getireni rahmetle anırlar."

Tamâm itdük bu kışşayı dağı biz

Söz uzan-ubani incinmeyesiz (Demir, 2004: 141)

"Bu kıssayı da tamamladık, söz uzatılıp gücenmeyiniz."

Tiz-var anları da defin itdiler

Hakık'a işmarlay-ubani gitdiler (Demir, 2004: 271)

“Onları da çabucak defnettiler, Allah’a emanet edip gittiler.”

{-UbAnI} zarf-fiil eki *Dânişmend-nâme*'de sadece bu beyitlerde geçmektedir. Yazarın bu eki özellikle mensur kısımlarda kullanmamış olması dikkat çekicidir. Buna karşılık {-Up} biçiminin hem manzum hem de mensur kısımda sık kullanılması, {-UbAnI} ekinin tercihinde veznin etkisini muhtemel kılmaktadır. Eğer {-UbAnI} eki eserin yazıldığı döneme ait standart bir ek olsaydı, ekin dönem Türkçesine ait hem manzum hem de mensur eserlerde sıklıkla tercih edilebilen bir ek olması gerekirdi. Dolayısıyla *Dânişmend-nâme*'de {-UbAnI} ekinin tercihinde veznin başlıca etken olabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

Hatiboğlu'nun *Bahrü'l-Hakâyık* adlı manzum eserinden alınan aşağıdaki beyitler aynı sayfada ardı ardına kullanılmıştır:

Nili kal'am diy-übeni şığındı

Dirilüp kavm-ile aña yığındı (Türk, 2009: 131)

“Nil'e 'kalem' diyerek şığındı, kavmiyle orada (Nil kenarında) bir araya geldi.”

Nile dostum diy-üben tırdı muhkem

Anuñ destile kıldı 'ömrini kem (Türk, 2009: 131)

“Nil'e 'dostum' diyerek sağlam durdu, onunla ömrünü azalttı.”

Bahrü'l-Hakâyık'ta, {-Up} zarf-fiil eki oldukça sık kullanılırken {-UbAn} biçiminin seyrek kullanıldığı görülür. {-übeni} biçimi ise sadece verilen beyitte geçer. Ardı ardına kullanılmış olan bu beyitlerde, aynı yapı ve işlevle {-üben} ve {-übeni} biçiminde iki farklı ek biçiminin tercih edilmesindeki temel etken vezindir. Şair, özellikle ilk beyitte dizeyi aruzun *mefâilün mefâilün feülün* kalıbına (Türk, 2009: 13) uydurabilmek için {-üp} veya {-üben} zarf-fiil ekinin yerine {-übeni} biçimini tercih etmiştir. {-übeni} biçiminin kullanılmaması durumunda vezin bozulmaktadır. Ayrıca {-Up} zarf-fiil ekinin fonetik durumunun incelendiği bir çalışmada (Duman ve Yağmur, 2013: 115-153), eke ait genişlemiş şekillerin özellikle manzum eserlerde vezin kaygısıyla kullanıldığının ve dolayısıyla bunların günlük konuşma dilinde kullanımdan düştüğünün belirtilmesi (Duman ve Yağmur, 2013: 133) de ifade edilen düşünce açısından anlamlıdır.

Bahrü'l-Hakâyık'ta tek örneği geçen {-übeni} biçiminin yine aynı şaire ait *Ferahnâme* (Şahin, 1993) adlı eserde geçen aşağıdaki beyitteki örneği dikkat çekicidir:

saçına yapış-ubanı sürdiler

şamudur yirün diy-üben sürdiler (Şahin, 1993: 168)

“Saçına yapışıp 'Yerin cehennemdir.' diyerek sürüklediler.”

Ferahnâme'de üç örneği bulunan (Şahin, 1993: 168, 407, 428) bu ekin aynı şaire ait *Letâyifnâme* (Sevinçli, 2007) adlı eserde kullanılmadığı görülür. Ancak *Letâyifnâme*, *Ferahnâme* ve *Bahrü'l-Hakâyık*'ta {-Up} ve {-UbAn} biçimleri benzer sıklıkta kullanılmıştır. *Ferahnâme*'den alınan yukarıdaki beytin ilk dizesinde, {-up / -uban} biçimlerinden herhangi birinin yerine {-ubanı} biçiminin kullanılmasını gerektirecek dilsel bir gerekçe söz konusu değildir. Nitekim aynı şair *Ferahnâme*'de aynı beytin her iki dizesinde de aynı zarf-fiil ekine rahatlıkla yer verebilmektedir (Şahin, 1993: 168, 199, 300, 377 ...). Dolayısıyla şairin tercihindeki en önemli etkenin vezin (fâilâtün fâilâtün fâilün) olduğu ifade edilebilir.

Abdülvasi Çelebi'nin *Hâiliname* adlı manzum eserinde {-Up} eki oldukça sık kullanılırken (Güldaş, 1996: 42, 45, 52, 54, 312 ...) {-UbAn} ekinin daha seyrek

kullanıldığı (Güldaş, 1996: 101, 133, 226, 299, 422 ...) görülür. Bu eklerin yanı sıra sadece aşağıdaki beyitte {-ubanı} biçimi tercih edilmiştir. Burada {-üp} veya {-üben} biçiminde kullanılması gereken yapıyı, şairin dizeyi aruzun *mefâîlün mefâîlün feûlün* veznine (Güldaş, 1996: 25) uydurabilmek için {-ubanı} biçiminde kullanmış olması kuvvetle muhtemeldir. Aksi takdirde vezin bozulmaktadır:

Biraz hayrân ol dem-beste kaldı

Katı korh-ubanı dil-ğasta kaldı (Güldaş, 1996: 90)

“Biraz şaşırılmış bir şekilde soluğu kesilmiş olarak durdu, çok korkup gönlü sıkıldı.”

Varka ve Gülşah adlı eserden alınan ve ardı ardına kullanılmış olan aşağıdaki beyitlerde aynı işlevdeki farklı zarf-fiil eki değişkelerinin tercihinde veznin (fâilâtün fâilün) etkili olduğu düşünülebilir:

Kal'ada bunlar çün 'acîz oldılar

Acığ-up kamusu taşra geldiler (Köktekin, 2007: 169)

“Bunlar kalede zayıf düşünce acıkıp dışarı geldiler.”

Eytdiler kim andan ilerü çeri

Al-uban şehre gire ne kim varı (Köktekin, 2007: 169)

“Dediler ki: daha ilerideki askerler bizi alıp şehre girerler ve kim varsa ...”

Dut-ubanı bizi burca aşalar

Uçdan uca kökümüzi keseler (Köktekin, 2007: 169)

“Bizi tutup burca asarak tamamen kökümüzü kazırlar.”

Bu beyitlerin alındığı eserde {-Up} ve {-UbAn} zarf-fiil ekleri sık kullanılmıştır. {-ubanı} eki ise sadece iki örnekte geçer. Bu ekin tercih edilmesindeki temel gerekçenin dizeyi vezne uydurmak olduğunu belirtebiliriz. Aynı eserden alınan aşağıdaki beytin her iki dizesinde de aynı ekin {-UbAn} ve {-ubanı} biçiminde farklı hece sayılarına sahip değişkeleri tercih edilmiştir. Bu kullanım, ifade edilen düşünceyi desteklemektedir:

Yüzlerin yu-y-ubanı taht üstine

Geç-üben oturdu ikisi yine (Köktekin, 2007: 265)

“İkisi yüzlerini yıkayıp yine tahtın üzerine geçip oturdu.”

Dede Korkut Hikâyeleri, {-UbAnI} zarf-fiil ekinin kullanımı açısından Eski Anadolu Türkçesinin en enteresan eseridir. Manzum-mensur karışık olarak yazılmış olan bu eser, ekin hem manzum hem de mensur kısımlarda daha sık tercih edilmesiyle (Ergin, 1997: 468; Daşdemir, 2000: 140-141) dönemin diğer eserlerinden ayrılır. Ekin taranan eserler içerisinde tek bir eserde bu şekilde kullanılması, eserin müellifinin veya müstensihinin ağız özelliğinin esere yansması veya {-UbAnI} ekinin yer verildiği çeşitli manzum eserlerden etkilenmeyle tercih edildiği biçiminde değerlendirilebilir. Bugün Azerbaycan Türkçesi ağızlarında {-UbAnI} ekinin kullanılmakta olması (Caferoğlu, 1958: 62-63; Şçerbak, 2016: 140), ağız özelliğinin esere yansması biçimindeki görüşü desteklemektedir. Ayrıca *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin Azeri dil sahası içerisinde değerlendirilmesi (Caferoğlu, 1958: 62) ifade edilen görüş açısından dikkate değerdir.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış eserlerin genelinde oldukça sık kullanılan {-Up} zarf-fiil ekinin yanı sıra seyrek olarak {-UbAn} biçiminin de tercih edildiği görülür. Bu biçimlere karşılık çok seyrek rastlanan {-UbAnI} ekinin genellikle manzum eserlerde kullanılmış olması, farklı görüşleri de beraberinde getirmektedir. Burada iki farklı görüş öne sürülebilir. Bunlardan biri; {-UbAnI}, Oğuz lehçesinin sınırlı çevrede

kullanılan standart dışı ağzına ait bir zarf-fiil eki iken özellikle vezinden dolayı yazı diline taşındığı görüşüdür. Ekin az sayıdaki manzum eserde ve manzum-mensur karışık bazı eserlerde (*Şatranç-nâme-i Kebîr, Süleymannâme-i Kebîr 72. Cilt, Danişmend-nâme*) çok seyrek kullanılması bu görüşü destekler. Günümüz Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılmayan bu ekin (Karahan, 2011: 353-354) Azerbaycan Türkçesi ağızlarında kullanılmakta olması (Caferoğlu, 1958: 62-63; Şçerbak, 2016: 140) ifade edilen görüşü doğrular niteliktedir. Diğer bir görüş ise; ekin dönem Türkçesine ait bir özellik olmayıp bizzat şairler tarafından dizeleri vezne uydurmak için {-UbAn} ekine bir {-I} ekinin getirilmesiyle oluşturulmuş bir ek olduğu görüşüdür⁵. Ekin mensur eserlerde genellikle kullanılmamış olması, böyle bir görüşün öne sürülmesine imkân vermektedir. Burada ilk görüş daha muhtemel görünmektedir. Ancak çok daha farklı (manzum, mensur ve manzum-mensur karışık) eserlerin incelenmesi ve her eserde {-Up} ve ses değişimine uğramış veya genişlemiş biçimlerine ait kullanım sıklığının tespiti neticesinde daha kesin düşünceler ortaya konabilir.

2.13. {-i}: Süle Fakih'in Yusuf ve Zeliha adlı eserinde *dile-* fiili iki örnekte {-üp} zarf-fiil eki ve bir örnekte de {-üben} zarf-fiil eki olarak kullanılmıştır. Meydana gelen zarf-fiil yapıları *al-* ve *söyle-* fiillerinin çekime girmesiyle oluşan yüklemleme tümleş olmuştur:

Zirā bir oğlum diley-üp alduñuz

Kurda yidürüp yābāna şalduñuz (Köktekin, 1994: 358)

“Zira bir oğlum isteyip aldınız, kurda yedirip yabana saldınız.”

Seni atañdan diley-üp aldılar

Kardeşlaruñ teferrüce vardılar (Köktekin, 1994: 391)

“Seni babandan isteyip aldılar, kardeşlerin gezmeye gittiler.”

Ya'ķūba tapu selām eylediler

Yūsufi diley-üben söylediler (Köktekin, 1994: 84)

“Yakub'a saygı gösterip selam verdiler, Yusuf'u istediler.”

Aşağıdaki beytin ikinci dizesinde aynı yapının *dileyüp / dileyüben* yerine *dileyi* biçiminde yazıldığı görülür. Yani burada {-üp / -üben} zarf-fiil eki biçimleri yerine {-i} eki kullanılmıştır. Bu kullanımın temel nedeni dize sonunda *kileyi* sözcüğü ile uyak oluşturmaktır. Ayrıca zarf-fiil yapısı olan *dileyi*, uyak oluşturma çabasından dolayı dize sonuna alınmak suretiyle yüklem olan *aldı'*dan sonra kullanılmıştır. Dolayısıyla meydana gelen yapı Türkçenin söz dizimine aykırıdır:

Niçe oldı kim bir altun kileyi

Uğurlaya meger aldı diley-i (Köktekin, 1994: 429)

“Bir altın ölçeği neden çalsın! İsteyerek alıp ...”

Aynı eserden alınan aşağıdaki beytin ilk dizesinde geçen *örü tur-* “ayağa kalkmak” ifadesindeki *örü* sözcüğü uyaktan dolayı dize sonuna alınmış ve *kamuları* sözcüğüne uydurmak için *örü'*deki {-ü} zarf-fiil eki {-i} biçiminde kullanılmıştır. Bu şekilde ortaya çıkan ses değişiminin dönemin dil özellikleriyle ve dilin doğal gelişim süreci ile ilgili olmayıp dil dışı bir gerekçeyle (uyak) ortaya çıktığı düşünülebilir:

Buni işitdi kamusu turdı ör-i

Bendleri döküldi sevindi kamuları (Köktekin, 1994: 255)

⁵ Ekin yapısı ile ilgili farklı görüşler için bk.: (Bayraktar, 2004: 200; Korkmaz, 2005: 182, 186)

“Bunu işitince hepsi ayağa kalktı ve özgür olup sevindi.”

Yukarıdaki örnek dışında eserin farklı yerlerinde geçen çeşitli beyitlerde ise yapının *örü tur* biçiminde daima {-ü} zarf-fiil ekiyle kullanıldığı (20 yerde) görülür. Bu durum da yukarıda ifade edilen düşünceyi destekler niteliktedir.

2.14. {-U}: Eski Anadolu Türkçesinde genellikle durum ve amaç bildiren bir zarf-fiil ekidir (Korkmaz, 1995: 558). Ancak Şeyhoğlu Mustafa'nın *Hurşîd-nâme* adlı eserinden alınan aşağıdaki beytin ikinci dizesinde {-mağa} zarf-fiil ekinin yerine kullanılmıştır:

Çü gönderdi kızı hatun añaru

Oturup başladı işin onar-u (Ayan, 1979: 150)

“Hatun, kızı öteye gönderdi, oturup işini yapmaya başladı.”

Verilen beytin ikinci dizesindeki *onar-u* sözcüğünde geçen {-u} zarf-fiil eki, hem *añaru* sözcüğü ile uyak oluşturmak hem de dizeyi eserin yazıldığı aruzun *mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün* kalıbına (Ayan, 1979: 31) uydurmak için {-mağa} zarf-fiil ekinin yerine kullanılmış olmalıdır. Nitekim eserin farklı yerlerinde geçen aşağıdaki beyitlerde yapının *-u başla-* yerine *-mağa başla-* biçiminde kullanıldığı görülmektedir:

Başını çal-mağa başladı sultân

Ayasın çal-mağa başladı sultân (Ayan, 1979: 283)

“Sultan, başını sallamaya ve ayasını çalmaya başladı.”

Gemimiz oyna-mağa başladı uş

Çü deryâ kayna-mağa başladı uş (Ayan, 1979: 360)

“Deniz dalgalanınca gemimiz sallanmaya başladı.”

{-U} eki, *Şehnâme Çevirisi* adlı eserde sık kullanılan bir zarf-fiil ekidir (Kültürel ve Beyreli, 1999-I: 169, 237, 349, 512, 522; Kültürel ve Beyreli, 1999-II: 648, 784; Kültürel ve Beyreli, 1999-III: 1827, 1838, 1874). Ancak bu zarf-fiil eki eserden alınan aşağıdaki beyitte uyak oluşturma çabasından dolayı düz ünlülü olarak kullanılmıştır:

Yürürdi taş u taşları ara-y-ı

Aramadık komazdı bir arayı (Kültürel ve Beyreli, 1999-II: 691)

“Dağı taşı arayarak yürürdü, aramadık yer bırakmazdı.”

2.15. {-Up}: Eski Anadolu Türkçesinde oldukça işlek olan bu ekin bazen çok farklı kullanımlarıyla karşılaşmak mümkündür. *Süheyl ü Nev-bahâr* adlı eserden alınan aşağıdaki beytin ikinci dizesinde {-üp} ekinin sıra dışı bir kullanıma sahip olduğu düşünülebilir:

Çü geldi atası kapudan girüp

Anı gördi kız yere yüzün sür-üp (Dilçin, 1991: 342)

“Babası kapıdan girip gelince kız onu gördü/görüp önünde saygıyla eğildi.”

Bu beytin ikinci dizesinde {-üp} zarf-fiil eki, *girüp* sözcüğü ile uyak oluşturmak için {-di} görülen geçmiş zaman ekinin yerine kullanılmış olmalıdır (Salan, 2016: 307). Çünkü dizede *yüz sür-* fiilinin *gör-* fiilinden sonra gerçekleşmesi gerektiğinden *sür-* fiiline {-üp} zarf-fiil eki getirilemez (Salan, 2016: 307). Bu bakımdan dizenin anlamı “... kız onu gördü/görüp önünde saygıyla eğildi.” biçiminde düşünülmelidir (Salan, 2016: 307). Aksi takdirde {-üp} zarf-fiil ekinin görülen geçmiş zaman eki işlevinde kullanıldığının düşünülmesi gerekecektir (Salan, 2016: 307). Dolayısıyla bu düşünce, dönemin dili açısından doğru bir düşünce değildir.

Firdevsî-i Rûmî'nin *Kutb-nâme* adlı eserinden alınan aşağıdaki beyitte her iki dizenin sonunda {-up} zarf-fiil ekinin kullanıldığı görülür:

Duruşam u uruşam u çalış-ub

Baş kesem Efrenc kılıc salış-ub (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: 229)

“Durayım, vurayım, çalışayım ve Efrenc (Fransız ?) ile savaşıp baş keseyim.”

Manzum yazılmış *Kutb-nâme*'de {-Up} zarf-fiil eki oldukça sık kullanılmıştır. Bunun yanı sıra genişlemiş biçimi olan {-UbAn} daha seyrek kullanılırken {-ubanı} biçiminin sadece 1 örnekte kullanıldığı görülür. Eserden alınan yukarıdaki beytin ilk dizesinde *çalışub* yapısının *duruşam* ve *uruşam* sözcükleriyle yapı ve anlam bakımından paralel kullanılması gerekirdi. Çünkü *ve / u / ü* gibi bağlaçlar, genellikle eş değer yapıları birbirine bağlarlar. Dolayısıyla *çalışam* biçiminde kullanılması gereken yapının ikinci dizedeki *salışub* yapısı ile uyak oluşturma çabasından dolayı *çalışub* biçiminde kullanıldığı ifade edilebilir.

3. SONUÇ

Eski Anadolu Türkçesi döneminde aruz vezni ve uyağın zarf-fiil ekleri üzerindeki etkisini ele alan bu çalışmayla ortaya çıkan başlıca tespit ve yorumlar şunlardır:

3.1. Eski Anadolu Türkçesinde aruz vezni ve uyak; {-AldAn / -alidan}, {-erek}, {-ırak}, {-ınca}, {-IncAk}, {-incegez}, {-icegez}, {-ıcağgaz}, {-mege}, {-UbAn}, {-UbAnI}, {-i}, {-U}, {-Up} gibi birbirinden farklı zarf-fiil eki biçimlerinin ve -uyak ve vezinden dolayı zarf-fiil eki işlevinde kullanılması sebebiyle- {-er} sıfat-fiil ekinin kullanımını değişik şekillerde etkilemiştir. Farklı eserlerin taranmasıyla yeni örneklerin ortaya çıkması veya bu eklerin eklenmesi muhtemeldir.

3.2. Zarf-fiil eklerinin -Türkçenin genelinde olduğu gibi- Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanım alanlarının çok geniş olması, vezin ve uyaktan etkilenmeyi beraberinde getirmiştir. Hatta {-AldAn / -alidan}, {-IncAk}, {-UbAnI} ve {-incegez} gibi farklı zarf-fiil eki biçimlerinin özellikle manzum eserlerde görülmesinde ve yaygınlaşmasında bu şiişler unsurların belirli bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir.

3.3. Vezin ve uyak, aslında dilde az tercih edilen {-UbAn} zarf-fiil ekinin özellikle manzum eserlerde yaygınlaşmasına ve belki de bu durumun etkisiyle mensur eserlerde de çok nadir görülmesine imkân vermiştir.

3.4. {-UbAnI} eki, Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait taranan 45 mensur eserin sadece birinde (eserin farklı yazma nüshalarından sadece birinde) tek örnekte kullanılmıştır. Buna karşılık taranan manzum-mensur karışık 31 eser içerisinde ikisi aynı yazara ait olmak üzere sadece 4 eserde (*Dede Korkut Hikâyeleri*, *Şatranç-nâme-i Kebîr*, *Süleymannâme-i Kebîr* 72. Cilt, *Danışmend-nâme*) geçer. *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin hem manzum hem de mensur kısmında {-Up} ve {-UbAn} biçimlerine göre seyrek kullanılan ekin Firdevsî-i Rûmî'ye ait *Şatranç-nâme-i Kebîr* ve *Süleymannâme-i Kebîr* (72. Cilt) adlı eserlerde birer örneğine ve *Danışmend-nâme*'nin sadece manzum kısmında üç örneğine yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ek, sınırlı sayıdaki manzum eserde nadiren kullanılmıştır. Bu durum, {-UbAnI} eki ile ilgili bazı muhtemel düşünceleri ortaya çıkarır. Buna göre ek, kullanıldığı eserlere bakıldığında Oğuz lehçesinin standart dışı ağzına ait bir özelliğin vezin kaygısıyla yazı diline yansıtılmış biçimi olarak değerlendirilebilir. Çünkü günümüz Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılmayan ek,

Azerbaycan Türkçesi ağızlarında kullanılmaktadır. Dolayısıyla {-UbAnI}, Eski Anadolu Türkçesi döneminin sınırlı bir çevrede standart dışı kullanılan eklerinden biri olarak değerlendirilmeli ve dönem Türkçesinin geneline mal edilmemelidir.

3.5. Eski Anadolu Türkçesinde {-IncAk} ve {-incegez} gibi standart dışı ağızlara özgü zarf-fiil eki biçimlerinin vezin ve uyak gerekçesiyle edebî eserlere taşındığı örneklere rastlanmaktadır. Bu durum, standart dilde rastlanmayan bir kısım yapıların manzum eserlerde kullanılabilirdiği ve bu yapıların farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi gerektiği gerçeğini ortaya çıkarır. Dolayısıyla manzum eserler üzerine yapılacak olan dil incelemelerinde vezin ve uyağın etkisi göz ardı edilmemelidir.

3.6. Vezin ve uyak gibi çeşitli gerekçelerle manzum eserlerde yer verilmiş standart dışı ağız özelliklerini yansıtan bazı ek biçimleri, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazı dili olarak kullanılabilen standart bir ağzın varlığını düşündürebilecek kullanımlardır⁶. Çünkü bu tarz yapılar sınırlı sayıda esere özgüdür ve şairler tarafından bilinmesine ve belki de karşılıklı konuşmalarda kullanılmasına rağmen standart kullanımlara göre oldukça seyrekdir.

3.7. Eski Anadolu Türkçesi döneminde vezin ve uyak bakımından kusursuz eserler meydana getirme arzusu, nadir kullanılan bir kısım eklerin tercih edilebilmesine imkân tanımıştır. Bu tarz kullanımların özellikle mensur eserlerdeki kullanımlarla karşılaştırılıp değerlendirilmesiyle dil yapılarının kullanım gerekçeleri üzerine daha sağlıklı tespitler ortaya konabilir. Bu sayede dönem Türkçesi üzerine yapılacak araştırma ve değerlendirmelerin güvenilir sonuçlar vereceği açıktır.

---

⁶ Nitekim standart bir Eski Anadolu Türkçesi ağzının varlığından söz edilmektedir (Develi, 2008: 214).

KAYNAKÇA

- Akalın, M. (1975). **Ahmedî Cemşid ü Hurşid İnceleme-Metin**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Akalın, M. (2001). "Ahmedî'nin Dili", **Dil Yazıları**, (haz.: Recep Toparlı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 163-365.
- Akalın, Ş. H. (1987). **Ebü'l-Hayr-ı Rûmî Saltuk-nâme I**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Akalın, Ş. H. (1988). **Ebü'l-Hayr-ı Rûmî Saltuk-nâme II**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Akalın, Ş. H. (1990). **Ebü'l-Hayr-ı Rûmî Saltuk-nâme III**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Akdoğan, Y.(2016). Ahmedî Dîvân. (06.04.2016) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10591,ahmedidivaniyasarakdoganpdf.pdf?0>.
- Akdoğan, Y. (2016). Ahmedî İskender-nâme. (08.04.2016), <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10667,ahmediskendernameyasarakdoganpdf.pdf?0>.
- Akkuş, M. (1995). **Kitab-ı Gunya**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Akkuş, M. (2007). **Kemal Ümmî Divânı (İnceleme – Metin – İndeks –Tıpkıbasım)**, Niğde Belediyesi Yayını, Niğde.
- Altun, N. (1996). *Erzurumlu Darîr'in Fütûhu's-Şâm Tercümesi Giriş - Metin - Açıklamalı Dizin*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi.
- Araç, G. (2010). *Uzun Firdevsî ve Hakâyık-nâme'si (İnceleme - Metin - Sözlük)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi.
- Argunşah M. (1999). **Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvânî Tuhfe-i Murâdî İnceleme-Metin-Dizin**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ayan, H. (1979). **Şeyhoğlu Mustafa Hurşid-nâme (Hurşid ü Feraşşad) İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum.
- Bağdemir, A. (1997). *Müzekki'n-Nüfûs Giriş - Metin - Sözlük*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi.
- Bayat, A. H. (2005). **Abdülvehhâb bin Yûsuf ibn-i Ahmed el-Mârdânî Kitâbu'l-Müntehab fi't-Tıb (823 / 1420) İnceleme - Metin - Dizin - Sadeleştirme - Tıpkıbasım**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları, İstanbul.
- Bayat, A. H. ve Okumuş, N. (2004). **Muhammed bin Mahmûd Şirvânî Mürşid [Göz Hastalıkları]**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Bayraktar, N. (2004). **Türkçede Filimsiler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bayraktar, N. (2008). **Ebü'l-Fazl Mûsâ bin Hacı Hüseyin İznîkî Kaşâşü'l-Enbiyâ Tercümesi (Metin-Dizin)**, Ebabil Yayınları, Ankara.
- Biçer, B. (2011). **Firdevsî-i Rûmî Silahşornâme**, Çizgi Kitabevi, Konya.

- Bilgin, A. (1996). **Nazmü'l-Hilâfiyyat Tercümesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Birinci, A. (2012). *Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi.
- Büke, H. (2015). *Firdevsî-i Rumî Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Büyükkarcı, F. (1995). **Firdevsî-i Tavîl and His Da'vet-nâme Interpretation, Transcription, Index, Facsimile and Microfiche**, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Harvard University.
- Caferoğlu, A. (1958). "Azerî Türkçesinde -uban / -üben Eki", **Jean Deny Armağanı**, (haz.: János Eckmann, Agâh Sırrı Levend, Mecdut Mansuroğlu), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 61-66.
- Canpolat, M. ve Önler, Z. (2007). **İshâk bin Murâd Edviye-i Müfrede**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Cemiloğlu, İ. (1994). **14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerine Sentaks İncelemesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ceyhan, Â. (1997). **Bedr-i Dilşad'ın Murâd-nâmesi II**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Çağırın, Ö. (1992). **Ahmed-i Dâ'î Tıbb-ı Nebvî İmlâ-Fonetik-Morfoloji-Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük II. Cilt**. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi.
- Çatıkkaş, M. A. (2009). **Firdevsî-i Rûmî Süleymannâme-i Kebîr**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Çatıkkaş, M. A. (2015). **Firdevsî-i Rûmî Şatranç-nâme-i Kebîr İnceleme-Metin-Dizin**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Çetin, A. (2002). *Ahmet Abdülcebbaroğlu Tuhfetü'l-Letâyif (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi.
- Daşdemir, M. (2000). *Dedem Korkut Kitabı'nın Söz Dizimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi.
- Demir, N. (2004). **Dânişmend-nâme**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Develi, H. (1998). "Ağız Özellikleri Taşıyan Bir Eski Türkiye Türkçesi Metni Fatihâ Tefsiri", **İlmî Araştırmalar**, Sayı 6, İstanbul, s. 63-81.
- Develi, H. (2008). "Eski Türkiye Türkçesi Ağızlarının Sınıflandırılması", **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 3/3, p. 212-230.
- Dilçin, C. (1991). **Mes'ûd bin Ahmed Süheyl ü Nev-bahâr İnceleme-Metin-Sözlük**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Direkçi, B. (2011). **Hızır bin Yakub Cevâhirü'l-Me'ânî Giriş-Dil Özellikleri-Metin-Dizin**, Palet Yayınları, Konya.
- Doğan, E. (2011). **Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi Metin-Sözlük-Dizin-Notlar-Tıpkıbasım**, Mavi Yayıncılık, İstanbul.

- Doğan, E. (2016). **Mustafa bin Muhammed Kur'ân'ın Kalbi 14. Yüzyıla Ait Bir Sûre-i Yâsîn Tefsiri**, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Doğan, M. (2015). "Karadeniz Bölgesi Ağzlarında -(y)XncA Zarf-fiil eki ve Görünümleri", **X. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri (28 Eylül - 1 Ekim 2015, Saraybosna)**, Ankara, 662-671.
- Doğuer, B. E. (2013). **Hekim Bereket Tuḥfe-i Mübârizî Metin-Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Duman, M. ve Yağmur, Ö. (2013). "-Up Zarf-fiil Ekinin Eski Anadolu Türkçesindeki Fonetik Durumu", **Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri (1-2 Aralık 2010)**, (haz.: Mustafa Özkan, Enfel Doğan), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul, 115-153.
- Duran, R. (2016). *Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa Kitâb-ı Düstûr-ı Şâhî Fî-hikâyet-i Pâdişâhî (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)*, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Efendioğlu, S. (2007). *Muhammed bin Hacı İvaz Cinânü'l-Cenân (İnceleme-Metin-Dizin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi.
- Ergin, M. (1997). **Dede Korkut Kitabı II İndeks - Gramer**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ergin, M. (2008). **Dede Korkut Kitabı I**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ergüzel, M. (1999). **Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (IV. Cilt, 2. Kısım) Dil Özellikleri-Metin-Sözlük-Dizin**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Erkan, M. (1979). *Yüz Hadis ve Yüz Hikâye*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi.
- Erkan, M. (1986). *Sîretü'n-Nebî (Tercümetü'z-Zarîr) İnceleme - Metin I*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi.
- Ersoylu, H. (1989). **Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gültaş, A. (1996). **Hâliiname**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gülenç, H. (2010). *Ferheng-nâme-i Sadî İnceleme-Metin*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi.
- Gülsevin, G. (2007). **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gümüşkılıç, M. (2007). **Tursun Fakîh Ğazavât- Baḥr-ı 'Ummân ve Şanduk (Cumhür-nâme) (Giriş - Gramer İncelemesi - Metin - Sözlük - Tıpkı Basım)**, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Güzel, A. (1989). **Kaygusuz Abdal Saraynâme**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Hünerli, B. (2012). *Oğuz Grubu Türk Lehçelerinde Zarf-fiiller*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Trakya Üniversitesi.
- İlhan, N. (2009). **Eşref b. Muhammed Hazâ'înu's-Sa'âdât (İnceleme - Metin - Dizin - Sözlük)**, Öz Serhat Yayıncılık, Malatya.
- İnalçık H. ve Oğuz M. (1989). **Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Hân İzladi ve Varna Savaşları (1443-1444) Üzerinde Anonim Gazavât-nâme**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

- Jafarova, İ. (2010). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme-i Kebîr'i (63. Cilt) İnceleme-Metin-Dizin*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi.
- Karahan, L. (1994). **Erzurumlu Darîr Kissa-i Yûsuf**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Karahan, L. (2011). "Anadolu Ağzlarında Kullanılan Bazı Zarf-fiil Ekleri", **Türk Dili Üzerine İncelemeler**, (haz.: Ekrem Arıkoğlu, Dilek Ergönenç Akbaba), Akçağ Yayınları, Ankara, s. 345-373.
- Karahan, L. (2014). "Türkiye Türkçesi Ağzlarında {-l} Zarf-fiil Ekli İkilemeler", **VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi 30 Eylül-4 Ekim 2013 Bildiri Kitabı Cilt II**, (haz.: Mustafa Özkan, Enfel Doğan), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 75-84.
- Karasoy, Y. (2013). **Sirâcü'l-Kulûb ♦ Gönüllerin Işığı ♦**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kartalçık, V. (2000). *Fâl-nâme Giriş-İnceleme-Metin-Söz Dizini-Tıpkıbasım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Kavruk, H.; Çaldak, S. ve Yoldaş, K. (2000). **El-ferec Ba'de's-Şidde (Karşılaştırmalı Metin) I**, Kubbealtı Yayıncılık, Malatya.
- Kavruk, H.; Çaldak, S. ve Yoldaş, K. (2004). **El-ferec Ba'de's-Şidde (Karşılaştırmalı Metin) II**, Özserhat Yayıncılık, Malatya.
- Korkmaz, Z. (1973). **Şadru'd-dîn Şeyhoğlu Marzubân-nâme Tercümesi İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım**, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z. (1995). "Türkçede -n Zarf-fiil Eki ile -pan / -pen Eki ve Türemeleri", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 179-187.
- Korkmaz, Z. (1995). "Türkiye Türkçesi", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 537-606.
- Köktekin, K. (1994). *Süle Fakih'in Yusuf ve Zelihası (İnceleme-Metin-Dizin) C. I.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi.
- Köktekin, K. (2007). **Yûsuf-ı Meddâh Varka ve Gülşah**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Küçük, M. (2014). **Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası İlk Kur'an Tercümesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Küçük, S. (2014a). **Kitâb-ı Güzide Akâidü'l-İslâm**, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Kültüral, Z. ve Beyreli, L. (1999). **Şerîfî Şehnâme Çevirisi I, II, III, IV**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kültüral, Z. ve Koç, A. (2012). **Dürrü'l-Meknûn (Saklı İnciler) Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım**, Palet Yayınları, Konya.
- Naskali Gürsoy, E. (1987). **Sinan Paşa Tezkiretü'l-Evliyâ**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Okutan, M. Y.; Koçer, D. ve Yıldız, M. (2003). **15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf**, I. Cilt, Yerküre Kitaplığı, İstanbul.

- Okutan, M. Y.; Koçer, D. ve Yıldız, M. (2004). **15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf**, II. Cilt, Yerküre Kitaplığı, İstanbul.
- Olgun, İ. ve Parmaksızoğlu, İ. (2011). **Firdevsî-i Rumî Kutb-nâme**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Onay, T. (1946). **Dastan-ı Ahmet Harami**, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul.
- Önler, Z. (1990). **Celâlüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntehab-ı Şifâ I Giriş - Metin**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özçelik, S. (2001). **Kitâbü'l-Mühimmât**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Özek, F. (2015). **Kitâbu Fezâ'ili'l-Mekke ve'l-Medîne ve'l-Kudüs İnceleme - Metin - Dizin - Tıpkıbasım**, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Özer, O. (1995). *Ahmedî Tervîhü'l-Ervâh I / A Giriş-İnceleme-Metin, I / B Metin*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi.
- Özkan, A. (2009). **Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesîr Tercümesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özkan, M. (1993). **Mahmûd bin Kâdî-i Manyâs Gülistan Tercümesi Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özkan, N. (1996). **Gagavuz Türkçesi Grameri Giriş - Ses Bilgisi - Şekil Bilgisi - Cümle - Sözlük - Metin Örnekleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özyaşamış Şakar, S. (2009). **Firdevsî-i Rûmî Terceme-i Câme-şûy-nâme**, Simurg Yayınları, İstanbul.
- Salan, E. (2016). "Eski Anadolu Türkçesinde Aruz Vezni ve Uyağın Ek Kullanımına Etkisi", **bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 77, Ankara, s. 295-318.
- Sarı, M. (2016). **Erzurumlu Darir Yüz Hadis Yüz Hikâye Türk Dilinde Art Zamanlı Değişmeler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sçerbak, A. M. (2016). **Türk Dillerinin Karşılaştırmalı Şekil Bilgisi Üzerine Denemeler (Fil)**, (çev.: Yakup Karasoy, Naile Hacizade, Mevlüt Gülmez), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sevinçli, V. (2007). **Hatiboğlu Letâyifnâme (İnceleme - Metin - Sözlük - Tıpkıbasım)**, Töre Yayın Grubu, İstanbul.
- Solmaz, A. O. (2007). *Tutmacı'nın Gül ü Hüsrev Adlı Eseri (İnceleme-Metin-Dizin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi.
- Şahin, H. (1993). *Hatiboğlu Ferah-nâme (Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi.
- Şimşek, Y. (2013). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. Cilt) Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Tabaklar, Ö. (2003). "Anadolu Sahasında Yazılmış Bir Sûre Tefsiri", **İlmî Araştırmalar**, Sayı 16, İstanbul, s. 97-116.

- Tanyıldız, A. (2005). *Firdevsî-i Tavîl Münâzara-i Seyf ü Kalem (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi.
- Taş, İ. (2015). **Kıyamet Alametleri (Eski Anadolu Türkçesi)**, Ofis 2005 Yayınevi, İstanbul.
- Tekin, A. (1998). **Şirvanlı Mahmûd Tarih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (4. Cilt, 1. Kısım) Dil Özellikleri-Metin-Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tekin, Ş. (1974). "1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde 'Olğa-bolğa' Sorunu", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1973-1974**, Ankara, s. 59-157.
- Timurtaş, F. K. (1963). **Şeyhî'nin Husrev ü Şirin'i**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Timurtaş, F. K. (1971). **Şeyhî'nin Harnâme'si**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Topaloğlu, A. (1976). **Muhammed bin Hamza XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış «Satır-arası» Kur'an Tercümesi I (Giriş ve Metin)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Toska, Z. (1989). *Türk Edebiyatında Kelile ve Dimne Çevirileri ve Kul Mesûd Çevirisi II (Edisyon Kritik)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi.
- Tören, H. (2007), **Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I Metin-İnceleme-Tıpkıbasım**, Çantay Yayınları, İstanbul.
- Tulum, M. (1977). **Tursun Bey Târîh-i Ebü'l-Feth**, Baha Matbaası, İstanbul.
- Tulum, M. (2001). **Tazarru'nâme**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Türk, V. (2009). **Hatiboğlu Bahrü'l-Hakâyık**, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Unat, F. R. ve Köymen, M. A. (2014). **Mehmed Neşri Kitâb-ı Cihan-nümâ Neşri Tarihi I-II**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uygur, C. V. (2007). **Kıvâmî Fetihnâme**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Uysal, İ. N. (2011). **Karaman İli Ağızları ve Anadolu Ağızları Arasındaki Yeri**, Karaman Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını, Karaman.
- Uzel, İ. (1992). **Şerefeddin Sabuncuoğlu Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye I**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uzel, İ. (1999). **Şerefeddin Sabuncuoğlu Mücerreb-nâme (İlk Türkçe Deneysel Tıp Eseri – 1468)**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Üstünova, K. (2003). **Kutbe'd-dîn İznikî Mukaddime Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük**, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.
- Yavuz, K. (1991). **Şeyhoğlu Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Yavuz, K. ve Saraç, M. A. Y. (2014). **Âşık Paşazâde Osmanoğullarının Tarihi Tevârîh-i Âl-i Osmân**, Gökkuşbuca Yayınları, İstanbul.
- Yavuz, O. (2006). **Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri [İnceleme-Gramer-Metin]**, Tablet Kitabevi, Konya.

- Yavuz S. (2013). **Cerrâh-nâme İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım**, Kesit Yayınları, Ankara.
- Yavuzarslan, P. (2002). **Mūsâ bin Hâcî Hüseyin el-İznikî Münebbihü'r-Râkîdin (Uyurları Uyandırucu) Giriş – İnceleme – Tenkitli Metin I**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Yaylagül, Ö. (2010). **Ebvâb-ı Şifâ Metin Dilbilimsel Bir İnceleme**, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı Yayını, Ankara.
- Yelten, M. (1993). **Şirvanlı Mahmud Kemâliyye (Giriş-İnceleme-Cümle Bilgisi-Metin-Sözlük)**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Yelten, M. (1998). **Şirvanlı Mahmud Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, E.; Demir, N. ve Küçük, M. (2013). **Kısas-ı Enbiya**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Yüce, N. (1999). **Gerundien im Türkischen: Eine morphologische und syntaktische untersuchung**, Simurg Yayınları, İstanbul.
- Yüksel, H.; Delice, H. İ. ve Aksoyak İ. H. (1996). **Eski Anadolu Türkçesine İlişkin Bir Metin: İslâmî'nin Mesnevîsi**, Dilek Matbaacılık, Sivas.